

LAKIALOITE 73/2001 vp

Laki työsopimuslain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Työsopimuslainsäädäntö on juuri käynyt läpi kokonaisuudistuksen. Uusi työsopimuslaki (55/2001) tuli voimaan 1.6.2001. Uudistuksessa perhevapaita koskevat säännökset siirrettiin sellaisinaan uuden työsopimuslain 4 lukuun. Luvussa säädetään myös osittaisesta hoitovapaasta, jolla tarkoitetaan vanhemman oikeutta työajan palkattomaan lyhennykseen sen vuoden loppuun, jonka aikana lapsi aloittaa peruskoulun. Osittaisen hoitovapaan käyttäminen perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen. Työnantaja voi painavista syistä kieltäytyä sopimasta osittaisesta hoitovapaasta. Osapuolet voivat sopia osittaisen hoitovapaan yksityiskohtaisista järjestelyistä, kuten lyhennetyn työajan pituudesta, lyhennyksen sijoittamisesta sekä osittaisen hoitovapaajärjestelyn kestoajasta. Mikäli osapuolet eivät pääse sopimukseen osittaisen hoitovapaan toteuttamistavasta, työntekijällä on oikeus saada osittaista hoitovapaata pääsääntöisesti lyhentämällä vuorokautinen työaika kuudeksi tunniksi.

Lasten ja nuorten ongelmat ja häiriökäyttäytyminen ovat Suomessa saavuttamassa hälyttävät mittasuhteet mm. oppimis- ja mielenterveysongelmien sekä päihteiden käytön muodossa. Tukemalla vanhemmuutta tuetaan myös heidän kasvatustyötään ja lasten hyvinvointia. Vanhemmuuden tukeminen puolestaan vaatii yhteiskunnallisia päätöksiä ja julkista arvostusta. Vanhempien lasta ja lapsuutta kunnioittavia arvovallintoja tulisi tukea siten, ettei lapsuus jää markkinavetoisten arvojen varjoon. Yksi tällainen tu-

kimuoto on juuri osittainen hoitovapaa, jolla voidaan parantaa perhe- ja työelämän yhteensovitusta ja lisätä lasten ja vanhempien yhdessäoloaika. Molempien vanhempien ollessa kokopäiväisessä ansiotyössä on lapsi usein kokopäiväisessä päivähoitossa, mutta jo kouluikäisenä hän viettää iltapäiviään yksin ilman aikuisen ohjausta ja valvontaa. Lapsia jätetään tutkimusten mukaan liian varhain ja liikaa yksin ja heiltä vaaditaan siten liikaa itsenäisyyttä. Järjestäytyneen ja kysyntää vastaavan kouluikäisten iltapäivätoiminnan puuttuminen on aiheuttanut tilanteen, jossa myös vastuuntuntoiset vanhemmat ovat joutuneet jättämään lapsiaan yksin hämmästyttävän moniksi tunneiksi iltapäivisin. Tietoisuus yksinolon haitoista ei auta, jos perheet eivät pysty iltapäivätoiminnan puuttuessa taloudellisista syistä itse esim. palkkaamaan hoitajaa kotiin. Tämä on arkipäivää liian monessa perheessä.

Koulujen iltapäivätoiminnan laajentaminen ala-asteella on tärkeä osa ratkaisua lasten tilanteen parantamiseksi. On myös tutkittava mahdollisuudet pidentää ala-asteen oppilaiden koulupäivää harrastustyyppisissä aineissa. Nämä ratkaisut ovat tärkeitä, mutta eivät poista välttämättä täysin lasten yksinolon ongelmaa. Siksi perheille on tarjottava myös se vaihtoehto, että jompikumpi vanhemmista tekee lyhyempää työpäivää.

Vammaisen tai lapsen pitkäaikaiseen sairauteen tai kuntoutukseen liittyvät asiat vievät usein paljon aikaa vanhemmilta. Monet vanhemmat

jäävät lapsen vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden vuoksi pois töistä kokonaan. Useille vanhemmille voi olla kuitenkin parempi vaihtoehto, että he pystyisivät työskentelemään lyhyempää työpäivää ja säilyttämään tuntuman työelämään. Nykyisin tätä vaihtoehtoa ei käytännössä välttämättä ole tarjolla.

Työnantajille osittaisen hoitovapaan laajeneminen ei aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia, koska työajan lyhennyksiä voidaan osaksi korvata työn tehostamistoimilla ja töiden uudelleenjärjestelyillä. Julkishallinnossa tehtyjen arvioiden mukaan osittaisesta hoitovapaasta ei useimmiten aiheudu lainkaan lisäkustannuksia. Siltä

osin kuin työaikaansa lyhentävän työntekijän sijaan ei palkata lisätyövoimaa, koituu järjestelystä vähäisiä verotulojen menetyksiä.

Näistä syistä tulisi osittaista hoitovapaata laajentaa siten, että vanhemmilla olisi oikeus työajan palkattomaan lyhennyksen eli ns. osittaiseen hoitovapaaseen sen kalenterivuoden loppuun, jona lapsi täyttää 12 vuotta, tai 18 vuotta, kun lapsi on vammainen tai pitkäaikaissairas.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työsopimuslain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä tammikuuta 2001 annetun työ sopimuslain (55/2001) 4 luvun 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 luku

Perhevapaat

4 §

Osittainen hoitovapaa

Työntekijä, joka on ollut saman työnantajan työssä yhteensä vähintään 12 kuukautta viimeksi kuluneen 24 kuukauden aikana, voi saada lapsensa tai muun hänen taloudessaan vakituisesti

asuvan lapsen hoitamiseksi osittaista hoitovapaata sen kalenterivuoden loppuun, jona lapsi täyttää 12 vuotta, tai 18 vuotta, kun lapsi on vammainen tai pitkäaikaissairas. Työntekijän on tehtävä esitys osittaisesta hoitovapaasta viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan alkamista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2001

Ulla Anttila /vihr
Ulla Juurola /sd
Pirkko Peltomo /sd
Bjarne Kallis /kd
Kimmo Kiljunen /sd

Kalevi Olin /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Juha Korkeaoja /kesk
Mirja Ryyänen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk

Erkki Pulliainen /vihr
Mari Kiviniemi /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Anni Sinnemäki /vihr
Janina Andersson /vihr
Kirsi Ojansuu /vihr
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Marjatta Vehkaoja /sd
Klaus Hellberg /sd
Pertti Hemmilä /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok

Kari Uotila /vas
Kari Rajamäki /sd
Jukka Vihriälä /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Matti Saarinen /sd
Tuija Brax /vihr
Sirpa Pietikäinen /kok
Hannu Takkula /kesk
Irina Krohn /vihr
Marjaana Koskinen /sd
Merikukka Forsius /vihr